

DELIMIT RI CONCEPTUALE ALE ADMINISTRA IEI PUBLICE LOCALE

THE CONCEPTUAL DELIMITATIONS OF LOCAL PUBLIC ADMINISTRATION

CZU: 352.071.6

Dinu MANOLE,
doctorand, Academia de Administrare Public 

SUMMARY

Community or local government is an ancient institution with evolving conceptualization. Local government is generally conceived as a political mechanism for governance at the grassroots (local) level. Though, politics which highlights the participation of the local citizenry in goal setting and decision-making is central to the concept of local government; its conceptualizing in contemporary times is a lot more encompassing. This paper posits that local government is a multi-dimensional and integrated concept.

Keywords: local government; government activities; democracy.

REZUMAT

Comunitatea sau administrația publică locală este o institu ie veche cu o concep ie evolutivă. Administrația locală este, în general, concepută ca un mecanism politic de guvernare la nivel local. De i politica care subliniază participarea cetățenilor la stabilirea obiectivelor  i luarea deciziilor este esen ial  pentru conceptul de administrație locală, conceptualizarea sa în timpurile noastre este mult mai cuprinzătoare. Această lucrare sus ine că administrația locală este un concept multidimensional  i integrat.

Cuvinte-cheie: administrația publică locală, activități guvernamentale, democra ie.

Lumea contemporană se află în căutarea unor noi modalit  i de deschidere  i democratizare, astfel  nc t cet  enii să joace un rol c t mai direct în guvernarea intereselor comune, iar decizia să fie distribuită ra ional, între nivelul suprana ional, statal  i local.

Lu nd în considerare faptul că orice proces de modernizare (reformă) trebuie să aibă o bază teoretică întemeiată pe cercetări aprofundate  i riguroase ale realit  ilor existente, ale consecin elor pozitive, dar, mai ales, ale celor negative pe care le-a provocat sau le-ar putea genera acest proces [2, p. 77], or, nivelul  i modul de abor-

dare a no iunilor în literatura de specialitate constituie punctul de pornire pentru cunoa terea instituțiilor juridice din dreptul administrativ [8, p. 117], în cazul nostru - al administrației publice locale.

Conceptul de administrație publică locală se înscrie în conceptul general de administrație publică  i se deosebe te de administrația privată prin faptul că unul dintre subiecte este o autoritate publică executivă (administrativă). Administrația fie că este cea generală, specială, locală, excep ional  (avem aici în vedere situa iile de criză profundă c nd se instituie măsuri cu caracter excep ional) trebuie analizată

din două puncte de vedere: pe de o parte, ca activitate de executare a legii și ca organizație, structură, organ ce îndeplinește activitatea de executare sau de organizare a executării legii.

Activitatea de administrare a treburilor publice rămâne un atribut esențial al statului, ca formă instituționalizată a puterii politice în societate. Statul este chemat să vegheze la îndeplinirea intereselor generale ale cetățenilor săi situați pe întreg cuprinsul țării, interese de ordin național sau de o mai mică anvergură.

Administrația statului, ca administrație publică, își împarte sarcinile specifice și asigură coadministrarea treburilor publice în parteneriat cu colectivitățile locale, autonome administrativ. Având rolul de realizare a valorilor politice prin care se exprimă interesele generale ale societății, administrația publică este legată de puterea de stat [16, p. 5].

Din punct de vedere etimologic, cuvântul **administrație** provine din limba latină și este format din prepoziția **ad** = la, către și **minister** = servitor, supus mai mic. De aici cuvântul legat **administer** ne apare atât într-o semnificație directă: **ajutor al cuiva, slujitor, executant**, cât și într-o semnificație figurativă de **unealtă, instrument** [5, p. 38].

Astfel, în limba latină, prima semnificație a cuvântului administrație era aceea de activitate subordonată, activitate a celui supus.

Dicționarul explicativ al limbii române reține pentru verbul „**a administra**” explicația: a conduce, a cărmui, iar pentru „administrație” - totalitatea autorităților administrative existente într-un stat, secție sau serviciu, care se ocupă de probleme administrative ale unei instituții sau agent economic [4].

În *Dictionary of American Government and Politics* [24], editat la The Dorsey Press - Chicago, Illinois, sub îngrijirea prof. Jay M.

Shafritz de la University of Pittsburgh, cuvântul „administration” conține mai multe sensuri, și anume:

- conducerea și îndrumarea afacerilor guvernelor și instituțiilor;
- termen colectiv pentru toți oficialii din aparatul guvernamental;
- executarea și implementarea politicii publice;
- timpul în care se află în funcție un șef executiv, precum președinte, guvernator sau primar.

Ca și în alte științe, și în știința administrației condiția principală pentru înțelegerea rolului și locului pe care îl are aceasta este aceea de a preciza conținutul și înțelesul noțiunilor de bază cu care operează. Termenul de administrație este mai larg decât noțiunea de administrație publică, care este distinctă de administrația particulară.

Școala americană de cercetare în domeniul administrației publice a avut un rol deosebit în conturarea științei administrației ca știință de sine stătătoare. Fondatorul acestei științe în Statele Unite ale Americii este considerat profesorul *Woodrow Wilson*, care a publicat în anul 1887 *The Study of Administration*, un „studiu – manifest” ce a apărut într-un moment în care reforma administrației federale era un subiect de actualitate, ca urmare a fenomenului corupției în rândul înalților funcționari publici și a abuzurilor rezultate din aplicarea lui „spoil system”, sistem, potrivit căruia partidul care câștiga alegerile avea obligația de a acorda funcțiile publice persoanelor ce au sprijinit partidul în campania electorală, ajutându-l să câștige alegerile.

În succintul, dar remarcabilul său eseu, *Studiu asupra administrației*, W. Wilson menționează necesitatea studierii structurilor guvernamentale separat de politică, indicând și metodele care se pretează cercetării administrației publice: obiectul studiului administrativ este tocmai acela de a

descoperi, mai întâi, ce acțiuni poate îndeplini statul cu succes, iar în al doilea rând, cum poate acționa ca să aibă maximum de eficiență și costuri minime - fie financiare, fie de energie. La ambele puncte e nevoie să facem multă lumină și doar studiul atent ne poate lămuri.

Știința administrației în America de Nord se bazează pe metode de predare, care utilizează analiza unor cazuri concrete, metodă despre care profesorul polonez J. Starosciak spune că „a început să fie folosită prima dată în S.U.A.” [21, p. 53]. Desigur, acestea sunt doar câteva exemple despre modul în care a fost și este concepută știința administrației.

Doctrina franceză, începând cu *Charles-Jean Bonnin*, care în lucrarea *Principes d'administration publique*, în anul 1812, considera știința administrației ca o „știință exactă”, continuând cu *Alexandre-Francois Vivien* aflat printre primii care au opus noțiunea de știința administrației celei de drept administrativ și *Laferriere*, care înțelegea prin știința administrației „partea reglementară și tehnică a administrației, precum și cunoștințele accesorii care formează veritabilul administrator și prepară proiectele de ameliorare”, iar prin dreptul administrativ - „drepturile, respectiv, obligațiile mutuale ale administrației și ale celor administrați” [3, p. 12], s-a ajuns la școala clasică de știința administrației, fayolismul.

Dintre multiplele sensuri ale termenului de administrație, preocupările teoretice s-au axat, în principal, pe clarificarea noțiunii de administrație publică, înțeleasă ca formă de exercitare a puterii executive în stat, mai ales datorită importanței pe care o prezintă cunoașterea exactă a acestei activități în intimitate; a modului în care trebuie să fie organizată realizarea sa practică.

Conceptul de administrație publică își are originile în interiorul statului. Aristotel a distins trei forme de exprimare a puterii. Acestea pot fi traduse, folosind o termino-

logie modernă ca putere legislativă, putere executivă și putere judecătorească. În vreme ce în statul absolutist activitățile statale ca întreg erau numite „administrație” sau guvern, separarea organizațională a puterilor a condus la îngustarea conceptului de administrație. Administrația, în consecință, a devenit componentă a puterii executive, care a fost separată de puterile legislative și judecătorească [1, p. 33].

Conceptul de „administrație publică”, aceasta având un caracter integrator, care include atât administrația de stat cât și administrația publică locală. Conceptul de „administrație de stat”, care evocă exclusiv administrația înfăptuită de autorități de natură statală [14, p. 9].

David H. Rosenbloom releva în lucrarea sa „Public Administration” [25, pp. 3-36] faptul că „administrația publică, ca multe alte strădanii umane, este dificil de definit, dar oamenii au cu toții un sens al acesteia, deși există păreri diferite despre cum ar putea fi realizată”.

Administrația publică este o categorie atât de abstractă și variată, încât poate fi descrisă în termeni diferiți. Totuși o definiție a administrației publice este necesară. Pentru aceasta, se impune, în primul rând, să se stabilească care sunt granițele generale ale acesteia și să fie exprimate principalele concepte ale disciplinei și practicii administrației publice.

Prof. Mihail Platon caracterizează în lucrarea *Introducere în știința administrării publice* administrația publică ca un „proces de implementare a deciziilor politice și ale aparatului autorităților publice centrale și locale, precum și ale personalului implicat în acest proces”. „Orice orânduire socială dintr-un stat suveran nu are un scop mai nobil decât a folosi toată puterea și toate resursele ca în țara sa să domnească ordinea, să asigure inviolabilitatea frontierelor și securitatea statului; susține cultura, învățământul și știința națiunii, libertatea și

drepturile cetățenilor, a contribui la circulația veniturilor bănești necesare acoperirii cheltuielilor de funcționare a organelor sale; a stimula administrarea domeniului public și alte branșe pentru buna funcționare a statului” [19, p. 24].

În lucrarea autorilor prof. M. Orlov, B. Negru *Quo vadis, Moldova?* se susține că administrația publică „este o activitate (sau activități) exercitată de autoritățile publice în scopul realizării sarcinilor și funcțiilor statului în interesul general al societății” [18].

Pentru a preciza rolul administrației publice în condițiile statului de drept este necesară o analiză sistematică, mai cuprinzătoare, care, depășind analiza structurală și funcțională (ce se referă la comportamentul intern al administrației), urmărește studierea relațiilor dintre elementele sistemului, precum și dintre acestea și întregul său și celelalte elemente ale sistemului social. În acest fel este posibil a se face distincția între relațiile interne ale sistemului (care sunt considerate relativ stabile, fiind consacrate, mai ales, în norme juridice) și relațiile sistemului cu mediul social înconjurător.

Construirea sistemului administrației publice se face pentru ca acesta să realizeze activități care interesează întreaga populație sau părți importante ale acesteia, sub forma colectivităților locale recunoscute juridic. În acest scop se constituie un sistem de autorități administrative înzestrate cu competență specifică.

Orice stat, fiind o putere publică, organizată pe un teritoriu delimitat și recunoscut de celelalte state, are rolul nu numai de a reprezenta poporul din acest teritoriu, ci și de a-i rezolva interesele atât de diferite de la o persoană la alta sau de la un grup de indivizi la altul. Pentru a-și îndeplini acest rol, statul își împarte teritoriul și populația aflată pe acesta în anumite zone de interese, pe baza diferitelor criterii: geografice, religioase, culturale etc. Aceste zone - mai

mici sau mai mari - sunt unitățile administrativ-teritoriale care de-a lungul istoriei au purtat diverse denumiri: județ, ținut, regiune, oraș, comună etc. Rolul de neprețuit al administrației publice locale este ancorat în dezvoltarea însoțitoare pe care o aduce mai aproape de oameni.

În literatura de specialitate - atât autohtonă cât și de peste hotare - unii cercetători utilizează noțiunea de administrație de stat separat de cea locală. Astfel, V. Popa afirmă în lucrarea *Dreptul public* [20] că „administrația are două componente: 1. administrația publică care cuprinde administrația de stat și administrația locală; 2. administrația privată.

A. Sîmboteanu menționează, de asemenea, în lucrarea *Reforma administrației publice în Republica Moldova* [22] că „într-o strânsă legătură cu reorganizarea administrației de stat în gestionarea afacerilor publice este și reorganizarea administrației publice locale”.

Ioan Vida menționează în lucrarea *Puterea executivă și administrația publică* că „administrația de stat și administrația locală sunt categorii complementare în stat în sensul că administrația țării este încredințată unor autorități statale (administrația centrală de stat și derivațiile sale teritoriale) și unor autorități locale care, fără a fi statale, îndeplinesc sarcina de a administra interesele colectivităților locale, chiar și în cazul în care unele dintre acestea îndeplinesc unele atribuții statale”.

La rândul lor, prof. Corneliu Manda și Cezar C. Manda au încercat, în lucrările *Administrația publică locală din România* [12] și *Dreptul colectivităților locale* [13], să ordoneze și să sistematizeze, de-o manieră coerentă și unitară, principalele instituții juridice specifice administrației publice locale, inclusiv statutul juridic al alesului local în comun cu statutul juridic al funcționarului din cadrul acestor autorități, motivând prin faptul că „în contextul transfor-

mărilor intervenite în via a economică  i social-politică a statului român, reflectate, cel pu in, la nivel institu ional în legislația na ional  adoptată în ultimii ani, este de necontestat apari ia unor noi fenomene politico-juridice. Unul dintre acestea îl reprezintă recunoa terea distinctă, în cadrul statului, a vie ii colectivita ilor locale, ca unitate de interese  i nevoi specifice, deosebite fa   de interesele generale ale na iunii" [13, p. 9].

Su inem ideea, că administrația   arii este  ncredin at  administrației de stat prin ni te autorita i statale - „autorita i ale administrației publice centrale  i locale” - care au menirea de a administra în interesele statului. Deci administrația publică se deosebe te prin caracterul sau public, fiind pusă în folosul general al societății. Obiectul administrației publice constă în realizarea valorilor care exprimă interesele statului, reflectate în acte legislative  i administrative.

Administrația publică locală este elementul principal în rezolvarea problemelor de interes local  i joacă un rol-cheie în dezvoltarea unităților administrativ-teritoriale  i în asigurarea serviciilor publice necesare cetățenilor.

 n lucrarea cercetătorului britanic Louis Golding *Teach Yourself Local Government* se sus ine că „administrația publică locală reprezintă gestionarea propriilor afaceri de către oamenii din localitatea lor” [6, p.19].

 n lucrarea cercetătorului britanic privind administrația publică  i colonială *Local administration in West Africa*, „administrația publică locală se referă la consiliile locale alese, ale căror scopuri principale sunt de a furniza sau de a administra servicii cu un grad sporit de independen   pe care o permit circumstan ele moderne” [28, p. 15-16].

 n lucrarea „*Financial administration of Local Government*” a cercetătorului canadian Marshall A. Cohen [15, p.1], defini ia

este considerată de autor mai aproape de caracteristicile actuale ale administrației publice locale  i distinge trei atribute clare: „arie geografică restr ns  într-o na iune sau stat; alegeri sau selec ii locale;  i un indicator al autonomiei”.

Cercetătorul canadian Kick Green menționează că „fiecare unitate de administrație publică locală din orice sistem, se presupune că posedă următoarele caracteristici: un anumit teritoriu  i o popula ie, o structură institu ional  pentru scopuri legislative  i administrative, o identitate juridică separată, o serie de competen e și func ii autorizate prin delegare de către legiuitorul central sau intermediar corespunzător  i, în final, în cadrul unei astfel de delegări, autonomie, dreptul comun precum testul rezonabilit  ii ” [27, p. 312].

George Laurence Gomme, func ionar public britanic, sus ine în lucrarea *Lectures on the principles of the local government* (1987), că „administrația publică locală nu este total independentă de controlul administrației centrale. Aceasta indică asupra faptului că puterea  i autoritatea de care se bucură administrația publică locală sunt într-o măsură relativă  i datorită faptului că responsabilit  ile sunt  mp r  ite între autorita ile naționale  i locale pentru furnizarea de servicii.  n plus, este important de men ionat, că aceste diviziuni de responsabilit  i se realizează în func ie de interesele politice  i agenda politică” [7, p.1-2].

Prof. Augustine Ikelegbe de la Universitatea Benin define te în articolul său administrația publică locală drept „un segment al unui stat constitutiv sau originea unui stat-na iune, stabilit prin lege pentru a furniza servicii publice  i a reglementa serviciile publice” [10, p. 37-63].

Profesorul Paul Negulescu [17] afirmă că în orice  ar  sunt două categorii de interese: unele care au un caracter cu totul general

privind totalitatea cetățenilor, întreaga colectivitate, și altele care sunt specifice unei anumite localități. Pentru armonizarea acestor categorii de interese statul a creat regiuri juridice sau instituții speciale, fiecare dintre ele asigurând o rezolvare mai mult sau mai puțin corespunzătoare a situațiilor concrete. În aceste condiții vorbim de autonomie locală, de centralizare, descentralizare, desconcentrare, tutelă administrativă.

Deși există numeroase definiții oferite de către diverși cercetători, definiția administrației publice locale, care a fost acceptată pe scară largă ca fiind cuprinzătoare și care, atât la Conferința Cambridge (Regatul Unit) privind administrația publică locală din Africa, cât și la Conferința Națiunilor Unite de la Haga privind aspectele administrative ale descentralizării în anul 1961 este examinată și adoptată definiția Organizației Națiunilor Unite.

Oficiul de Administrație Publică al Organizației Națiunilor Unite [26] definește administrația publică locală ca fiind: o subdiviziune politică a unei națiuni sau (într-un sistem federal) stat constituită prin lege și care are un control substanțial asupra afacerilor locale, inclusiv asupra competențelor de impunere a impozitelor sau a muncii în scopuri stabilite. Organul de conducere al unei astfel de entități este ales sau ales în mod local.

Banca Mondială [23, p. 88] a identificat corelația de succes dintre administrarea publică centrală și locală datorită diferitelor condiții, Heymans și Totemeyer [9, p. 6] determină aceste condiții prealabile:

- cerința și dorința pentru un sistem administrativ local bine construit, un mediu de sprijin democratic;
- distribuirea echitabilă a resurselor financiare între organele centrale, locale și regionale;
- distribuția resurselor umane se face corect între administrația publică centrală și cea locală;

- controlul și echilibrul dintre administrația publică centrală și cea locală sunt într-o manieră formală și eficientă;

- fluxul și schimbul de informații dintre toate nivelurile sunt corecte și consecvențe, iar consultarea este exactă și completă;

- extinderea democrației în toate dimensiunile guvernării, cum ar fi implicarea tuturor cetățenilor, într-o măsură deplină la nivelul administrației și al guvernării, indiferent de orice prejudecăți de gen și rasă;

- armonie în aspectele sociale și politice;

- principiile fundamentale ale guvernării sunt încrederea și onestitatea;

- capacitatea de a adopta inovații.

Pe de o parte, apare administrația publică centrală, adică guvernul, cu toate componentele sale, care este cel „care conduce afacerile politice și gestiunea intereselor generale pentru ansamblul colectivității naționale, iar pe de altă parte, administrația publică locală - „totalitatea autorităților publice locale constituite în condițiile legii, pentru satisfacerea intereselor generale ale locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale” [9, p. 6] .

Administrația publică locală este elementul principal în rezolvarea problemelor de interes local și care joacă un rol-cheie în dezvoltarea unităților administrativ-teritoriale și în asigurarea serviciilor publice necesare cetățenilor.

În legislația Republicii Moldova, prima definiție a administrației publice locale o întâlnim în articolul 7 al Legii cu privire la bazele autoadministrării locale, nr. 635-XII din 10 iulie 1991. De fapt, legiuitorul nu folosește sintagma „administrația publică locală”, ci „autoadministrare locală” care, credem, corespunde realității, deoarece prevede administrarea prin mijloace proprii. Respectiv, articolul 1 din Legea nominalizată stabilește că „autoadministrarea locală reprezintă activitatea liberă a locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale

a republicii, stabilite prin lege pentru rezolvarea în mod nemijlocit sau prin intermediul organelor alese de ei a problemelor de importan   local  ” [11].

Următorul act normativ care reglementează func ionarea organelor administrației publice locale ale Republicii Moldova este Regulamentul Provizoriu, adoptat prin Hot r rea nr. 357 a Guvernului Republicii Moldova la 22 iulie 1991.  n textul acestui regulament nici nu se con ine no iunea de administrație publică locală, doar se specifică în primele alineate de către care autorit i se va realiza autoadministrarea locală.

Procesul de perfec ionare a cadrului legislativ s-a impus  i în reglementările ulterioare privind administrația publică locală. Astfel, Legea privind administrația publică locală nr.186-XV din 6 noiembrie 1998 consacr , în prima sec iune, un articol (1) definirii no iunilor de bază. Alineatul trei define te no iunea de administrație publică locală drept „totalitatea autorităților cu competență generală sau specială constituite pentru satisfacerea intereselor generale ale locuitorilor unei unit  i administrativ-teritoriale”.

O altă defini ie a no iunii de administrație publică locală este inclusă în Legea 123-XV din 18.03.03 care, în art.1, alin.1 o define te ca „o totalitate a autorităților publice locale constituite în condi iile legii, pentru satisfacerea intereselor generale ale locuitorilor unei unit  i administrativ-teritoriale”.

Conform art. 1 al Legii privind administrația publică locală, nr. 436-XVI din 28.12.06, „administrația publică locală este totalitatea autorităților publice locale constituite în condi iile legii, pentru promovarea intereselor generale ale locuitorilor unei unit  i administrativ-teritoriale” [11].

 n concluzie, putem men iona că, indiferent de interpretările no iunii, administrația publică locală joacă un rol important în sistemul administrației publice. Ea oferă infrastructura fizică  i politică care sprijină eforturile comunit  ii  i ale cetățenilor în domeniul economic, social  i cultural. Fără o organizare  i func ionare eficientă a autorităților administrației publice locale nu putem vorbi de înaintarea societății spre idealurile democra iei.

BIBLIOGRAFIE

1. Alexandru I., C r u an M., Gorjan I., Vasile I., Dreptul administrativ în Uniunea Europeană, Editura Lumina Lex, București 2007, p. 33.
2. Cornea S., Evolu ia delimitării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova: de la centralizare la recentralizare.  n: Administrația statului Republica Moldova la 20 de ani de independen  : Materiale ale sesiunii de comunic.  t., 29-30 oct., 2011. Chișinău: S. n., 2012 (Tipogr. „Elena-V.I.”), p. 71-78.
3. Debbasch Ch., La science administrative dans les pays de L’Europe occidentale continentale.  n „Revue internationale des sciences administratives”, nr. 1-2/1978, Bruxelles, p. 12.
4. Dic ionarul explicativ al limbii române, edi ia a II-a rev zută  i ad ugit , Academia Rom n , Institutul de Lingvistic  „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2016, 1376 p.
5. Du u G., Dic ionar latin-rom n, Editura  tiin ific   i Enciclopedic , Bucure ti, 1983, p. 38.
6. Golding, L. Local government, London: The English University Press Ltd, 1959, p.19.
7. Gomme, G.L., Lectures on the principles of the local government, delivered at London school of Economics, Lent term 1987, Westminster, whitthall garden, pp.1-2.

8. Guțuleac V., Tratat de drept contravențional. Chișinău: S. n. (E. F. – P., Tipogr. Centrală”), 2009, 320 p.
9. Heymans, C. & Totemeyer, G., Government by the people? Politics of local government in South Africa. Kenwyn: Juta & Co. Ltd , 1988, p. 6.
10. Ikelegbe, A. O., The Local Government System and Grassroots Development in Nigeria: Issues, Problems and Challenges, in Onokerhoraye, Andrew G. and Omuta, Gideon, E.D., Perspectives on Development: A Book in Honour of Pius OghenerukohwoSada. Benin City: Centre for Population and Environmental Development, 2005, pp. 37-63.
11. Legea Republicii Moldova cu privire la administrația publică locală nr. 186-XIV din 06.11.1998. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 07.03.2002, nr. 33-35.
12. Manda C., Manda C. Administrația publică locală din România. București: Lumina Lex, 1999, 395 p.
13. Manda C., Manda C. Dreptul colectivităților locale. București: Lumina Lex, 2002, 420 p.
14. Madescu L., Bazele constituționale ale administrației publice, Ed: Universitatea Spiru Haret, p. 9.
15. Marshall, A., Financial administration of Local Government. George Allen & Unwin, London, 1965, p.1.
16. Munteanu C. D., Administrația publică teritorială, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 5.
17. Negulescu P., Boilă R, Alexianu G. În „Cuvânt de lămurire” la Codul administrativ adnotat. Partea I. București: Institutul de Arte Grafice „VREMEA”, strada Carol, No 10, 1930, republicat în: Ediție anastatică, Colecția Opera Omnia Patrimoniu. Iași: TipoMoldova, 2013, 880 p.
18. Orlov M., Negru B., „Quo vadis, Moldova?” Chișinău, Tipografia Centrală, 2002.
19. Platon M., Introducere în știința administrării publice, Chișinău, 1992, p. 24.
20. Popa V. Dreptul public. Chișinău, 1998, 460 p.
21. Starosciak J., Elemente ale științei administrației, Ed. Politică, București, 1967, p. 53.
22. Sîmboteanu A. Reforma administrației publice în Republica Moldova. Chișinău: Museum, 2001, 174 p.
23. The World Bank, Urban and Local Government Strategy. Washington, D.C., 1989, p. 88.
24. Shafritz Jay M. Dictionary of American Government and Politics , Ed: „The Dorsey Press”- Chicago, Illinois, 1988.
25. Understanding Management, Politics and Law in the Public Sector, Random House, New-York, 1989, p. 3-36.
26. United Nations Development Programme, Governance for sustainable human development, UNDP policy document, New York, 1997.
27. Whalen H., Ideology, Democracy and the Foundation of Local Self-Government. În L.D. Feldman and M.D. Goldrick, Politics and Government of Urban Canada, Toronto, 1970, p. 312.
28. Wraith, R.E., Local administration in West Africa, London: Allen and Urwin, 1964, pp.15-16.

Prezentat: 3 iunie 2018.

E-mail: dinumanole@gmail.com